

NOTITIE

Commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs

Auteur : ██████████
Contactgegevens : ██████████@vng.nl, ██████████
Datum : 26 november 2020
Status : Ter besluitvorming

Onderwerp

Borging expertteams jeugd in alle regio's

Bestuurlijke portefeuillehouder: Eelco Eerenberg
Overige betrokken commissie(s): Geen

Vragen aan de commissie

1. Steunt u dat in alle 42 jeugdregio's de vier functies van expertteams (consulatie en advies, procesregie, signaleren en leren) op orde moeten zijn, gegeven de in deze notitie geschetste aanleidingen?
2. Stemt u in met ondersteuning vanuit het team oppakken en leren van complexe casuïstiek om regio's te helpen deze vier functies in te regelen?

Samenvatting

Aanleiding:

Medio 2017 is ingezet op het in iedere jeugdzorgregio in Nederland organiseren van een regionaal expertteam. De belangrijkste taken van een regionaal expertteam zijn: (1) een plek bieden waar de meest ingewikkelde zorg- en ondersteuningsvragen van kinderen/ouders beter worden beantwoord; (2) een bijdrage leveren aan een lerend jeugdstelsel door te leren van casuïstiek. Het team Oppakken en leren van complexe casuïstiek (tOLCC) van het ondersteuningsteam zorg voor de jeugd (OZJ) heeft in 2019 de vraag gekregen om de regionale expertteams te ondersteunen in hun (door)ontwikkeling. De aanleiding hiervoor was dat ouders contact zochten met de minister, de media en Kamerleden omdat ze geen passende jeugdhulp voor hun kind konden vinden.

De agendering van dit thema in de commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs heeft vier aanleidingen:

1. Er is een enquête uitgevoerd onder expertteams. De enquête die uitgevoerd is onder de expertteams laat zien dat niet in alle regio's een expertteam is gerealiseerd, en dat op niet alle plekken de vier functies van een expertteam zijn geborgd.
2. De realisatie van expertisecentra/netwerken noopt extra tot goed functionerende regionale expertteams.
3. De landelijke ondersteuning loopt eind 2021 af, en dan moet er een volwaardige aanpak staan.
4. Het rapport van de inspectie over de GI's wat recent verschenen is, roept op tot een doorbraakaanpak voor kinderen met een maatregel die geen passende jeugdhulp krijgen. In de bestuurlijke afgestemde reactie wijzen we dan op de inzet van expertteams, maar dan moeten ze er wel staan.

Ad 1. De resultaten van de enquête en de landelijk aangemelde casuïstiek

In de periode maart tot juni 2020 is middels een enquête een verdiepende inventarisatie uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de huidige positie en werkwijze van de regionale expertteams. De basis van deze enquête waren 4 functies zoals noodzakelijk geacht voor het goed kunnen oppakken van ingewikkelde vragen van kinderen in de eigen regio, te weten:

1. Consultatie en advies
2. Procesregie
3. Signalering
4. Leren

Van de 42 jeugdregio's hebben 34 jeugdregio's de enquête ingevuld. De uitslag van de inventarisatie laat zien dat de meerderheid van de regionale expertteams de vier voorgestelde functies op één of andere wijze invult: 85% geeft aan de functie consultatie en advies in te vullen; 75% de signaleringsfunctie; 60% de procesregie functie; en 59% geeft invulling aan de functie leren. De manier waarop de functies ingevuld worden, verschilt per regio. Daarnaast zijn er verschillen in de samenstelling van de teams, het mandaat dat zij hebben en de werkrelatie die zij hebben met de gemeenten. Ook is in een aantal regio's op dit moment geen regionaal expertteam actief. Dit aantal is niet gelijk aan het aantal jeugdregio's dat de enquête niet heeft ingevuld. In een aantal regio's wordt bewust op een andere manier (zonder expertteam) gewerkt. Daar waar de vier functies geborgd zijn in deze werkwijze en voor een ieder, ook voor ouders en kinderen, in de regio duidelijk is waar de complexe casuïstiek kan landen hoeft dit geen probleem te zijn

Ad 2. Samenwerking in en met de expertisecentra

De urgentie voor deze doorontwikkeling neemt verder toe doordat een achttal gemeenten gestart is, in overleg met omliggende jeugdregio's, met de inrichting van expertisecentra/netwerken. Deze centra moeten bijdragen aan het oplossen van die complexe zorgvragen van een (relatief kleine) groep met complexe problematiek waarvoor het nog niet lukt passende hulp te organiseren. In het werkgebied van de verschillende centra zijn ook regionale expertteams actief. De expertisecentra en expertteams zijn (deels) communicerende vaten, waarbij de expertisecentra de expertteams kunnen versterken om tot passende oplossingen te komen in complexe situaties. Hoe beter de expertteams georganiseerd zijn, hoe makkelijker de aansluiting tussen de expertteams en het expertisecentrum kan worden georganiseerd.

Vanuit het tOLCC wordt aan de expertteams en aan de projectleiders van de expertisecentra ondersteuning aangeboden in de vorm van regionale beelden rondom casuïstiek die bij het tOLCC is binnengekomen, regionale beelden over de stand van zaken rondom de ontwikkeling van de expertteams en het faciliteren van gesprekken over deze regionale beelden. Eén van de elementen die hierbij aan bod komt is welk "basisniveau" er bij de expertteams in een bepaalde regio aanwezig moet zijn om goed te kunnen samenwerken in het expertisecentrum.

Een gezamenlijk beeld over de functionaliteiten van de expertteams dat bestuurlijk gedragen wordt is hierbij helpend.

Ad 3. De landelijke ondersteuning loopt in 2021 af

Het gevolg van het nog onvoldoende invullen van de vier functies en het ontbreken van randvoorwaarden voor expertteams zorgt er onder andere voor dat er vragen rondom casuïstiek bij tOLCC blijven komen. Ter illustratie: medio oktober 2020 zijn er al 300 vragen van kinderen, ouders of professionals bij tOLCC aangemeld. Het is van begin af aan de opzet geweest dat het tOLCC ondersteunend is aan een regionale aanpak, dat vraagt om voldoende functionerende expertteams. Om een soepele overgang mogelijk te maken naar het moment dat het tOLCC eind 2021 haar werkzaamheden overdraagt naar alle jeugdregio's is een stevigere, meer eenduidige doorontwikkeling van expertteams noodzakelijk. Het tOLCC kan ondersteunen bij het inrichten van een volwaardige aanpak. Daarvoor is in ieder geval een gezamenlijk beeld over de functionaliteiten en een aantal randvoorwaarden nodig.

Ad 4. Rapport van de inspecties over de GI's

Op 15 oktober is er een tussenrapportage van de Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) gepubliceerd rondom de stand van zaken van de verbeteragenda's van de Gecertificeerde Instellingen (GI's). De conclusies komen kort samengevat neer op de volgende punten:

- De vaststelling dat kinderen te lang moeten wachten op een jeugdbeschermer na het uitspreken van een rechtelijke maatregel.

- Teveel kinderen met een rechtelijke maatregel moeten te lang wachten op noodzakelijke zorg.

Ter verbetering wordt op dit moment gewerkt aan de organisatie van een doorbraakmethode waarbij voor onderdeel 2 (ontbreken zorgaanbod) de expertteams een actieve rol krijgen in het realiseren van zorg voor kinderen met een beschermingsmaatregel. Dit vraagt op korte termijn een behoorlijke inspanning van de genoemde netwerken.

De vier functies van een expertteam

Een regionaal expertteam bevat idealiter de volgende vier functionaliteiten, waarbij het primaat ligt op de functionaliteit procesregie. De functies laten zich als volgt omschrijven:

1. Consultatie en advies

Een regionaal expertteam kan door zowel een professional als een ouder of kind om advies gevraagd worden rondom een complexe zorgvraag. In principe kan een regionaal expertteam op alle vraagstukken een antwoord geven.

2. Procesregie

Complexe zorgvragen die zijn vastgelopen op de inhoud (niemand weet wat de oplossing is) of op de samenwerking tussen partijen kunnen worden losgetrokken door het regionaal expertteam. Zij hebben hiervoor de functie procesregie ingericht aan de hand van vier stappen: aanmelding/triage, overleg over de zorgvraag (gezamenlijke analyse en planvorming), monitoren en afschalen/afsluiten van de gemaakte plannen.

De rol van de procesregisseur is ervoor te zorgen dat alle hulpverleners/ partners die nodig zijn voor een doorbraak tot een gezamenlijk plan komen en dit ook uitvoeren. In dit plan zijn het doel, de rollen en taken duidelijk beschreven en vindt er monitoring op de uitvoering plaats. De melders, ouders en jongeren worden bij het overleg over de zorgvraag uitgenodigd.

3. Signalering en adviseren

Het expertteam maakt periodiek een analyse van de aangedragen en opgepakte complexe zorgvragen. Deze rapportage gaat in op gesignaleerde ontwikkelingen en knelpunten. De ontwikkelingen en knelpunten worden voorzien van een advies. Deze analyse wordt onder de aandacht bij de lokale en, waar nodig, de landelijke bestuurders en partners, en de nog op te zetten regionale expertise centra/ netwerken. Dit betekent dat er basisgegevens over de aangemelde en opgepakte zorgvragen (bij functie 1 en 2) moet worden geregistreerd.

4. Leren van complexe zorgvragen

De opgepakte complexe zorgvragen worden met enige regelmaat geëvalueerd. Deze evaluaties zijn gericht op het bespreken van zowel de samenwerking als de inhoudelijke knelpunten/oplossingen. De uitkomsten van deze evaluaties worden vervolgens vertaald naar adviezen richting de moederorganisatie van de betrokken melders en hulpverleners. Naast evaluaties van complexe zorgvragen kan geleerd worden in de vorm van intervisie, en collegiale peerreviews tussen expertteams. Deze leervormen zijn primair gericht op het verbeteren van de eigen werkwijze van het expertteam en de expertisecentra/netwerken.

De wijze waarop deze functionaliteiten worden ingevuld is mede afhankelijk van de regionale context van het expertteam.

Belangrijke randvoorwaarden voor de effectiviteit van een expertteam

Naast een gezamenlijk beeld over de functionaliteiten is het invullen van een tweetal randvoorwaarden nodig om de effectiviteit van (de inzet van) een expertteam te vergroten.

Ten eerste zullen in de jeugdregio's afspraken gemaakt moeten worden welke zorgvragen bij het expertteam opgepakt zullen worden. Het zal in ieder geval over complexe zorgvragen moet gaan, d.w.z. zorgvragen op meerdere leefgebieden waarbij meerdere partijen nodig zijn om de oplossing te realiseren en waarbij de problemen beïnvloed worden en/of impact hebben op het gezin. Uiteraard is hier ruimte voor de couleur locale. In een regio kunnen afspraken gemaakt worden dat

naast het oppakken van dergelijke zorgvragen de opdracht van het expertteam ook andere elementen behelst, zoals bijvoorbeeld het toetsen van uithuisplaatsingen.

Ten tweede zullen afspraken gemaakt moeten worden over de inbedding van de expertteams in de lokale overlegstructuur. De expertteams moeten ergens hun bevindingen, knelpunten en bijbehorende adviezen kunnen agenderen anders staan ze er “alleen” voor en dan kunnen ze uiteindelijk de meest ingewikkelde casuïstiek niet (helpen) oplossen. Dit geldt voor zowel de individuele casuïstiek als de rode draden die zij zien door de casuïstiek heen. Dit betekent ook dat het lokaal mogelijk is om te escaleren (ambtelijk en bestuurlijk) als dit nodig is om oplossingen te realiseren.